

AZ ISKOLAI SZEGREGÁCIÓ
TILALMÁNAK BETARTÁSÁRA
VONATKOZÓ STANDARDOK
**KÉZIKÖNYV ÉS A
STANDARDOK
ALKALMAZÁSÁNAK
MONITOROZÁSA**

2025

Bevezetés

A szegregáció a modern demokratikus társadalom alapelveinek, az egyenlőségnek, az emberi méltóságnak és az igazságosságnak a megsértését jelenti. A szegregáció sérti a diszkriminációellenes törvény¹ szerint értelmezett egyenlő bánásmód, valamint a törvény előtti egyenlőség elvét. Ez utóbbit a Szlovák Köztársaság Alkotmányának 12. cikke így határozza meg: „Minden ember szabad, egyenlő méltósága és joga van.” „Az alapvető jogok és szabadságok a Szlovák Köztársaság területén nemre, fajra, bőrszínre, nyelvre, vallásra, politikai vagy más véleményre, nemzeti vagy társadalmi származásra, nemzetiséghez vagy etnikai csoporthoz való tartozásra, vagyoni, születési vagy egyéb helyzetre való tekintet nélkül mindenki számára garantáltak.”²

A szlovákiai iskolahálózat keretében működő valamennyi iskolának és közoktatási intézménynek maximális figyelmet kell fordítania a megelőzésre, azaz a hátrányos megkülönböztetés és a szegregáció megakadályozására. Az oktatási intézményeknek továbbá fel kell készülniük a szegregáció kezelésére és megszüntetésére is, amennyiben a szegregáció veszélye beigazolódik, ugyanis a szegregált oktatás következményei gyakran visszafordíthatatlanok³.

A Szlovák Köztársaság Oktatási, Kutatási, Fejlesztési és Ifjúsági Minisztériuma (a továbbiakban: Oktatási Minisztérium) az oktatási deszegregációt szinergikusan támogató tevékenysége részeként adja ki *Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok* című dokumentumot (a továbbiakban: Standardok)⁴, amely további lépést jelent az iskolai szegregáció közoktatási törvény szerinti tilalmának betartatásához⁵. A Standardok az iskolák és a nevelési-oktatási folyamat valamennyi szereplője számára meghatározzák az iskolai szegregáció felismerésével, megelőzésével és megszüntetésével kapcsolatos alapvető etikai, emberi jogi, szervezési és irányítási alapelveket, magatartási és cselekvési szabályokat,⁶ alkalmazásuk hozzájárul ahhoz, hogy az iskolákban és a közoktatási intézményekben érvényesüljenek a demokrácia alapelvei. A Standardok a Közoktatási deszegregációs módszertani kézikönyvnek (a továbbiakban: Módszertani kézikönyv)⁷ a közoktatás szereplői számára megfogalmazott, a szegregáció megelőzését és megszüntetését elősegítő ajánlásokat és eljárásokat tartalmazó gyakorlati részét dolgozzák ki, annak alkalmazását részletezik.

Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok kidolgozása és alkalmazása erősíti a közoktatási törvény (245/2008. törvény) 2. § ai) és i) pontjában⁸ rögzített, az iskolai szegregáció tilalmának betartása iránti kötelezettségvállalást. Ez egyébként a Szlovák Köztársaság Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének célkitűzéseiből is következik, amelynek 2021-es elfogadásakor a Szlovák Köztársaság kötelezettséget vállalt arra, hogy „2025 végére az iskolák 100%-a alkalmazza a deszegregációs standardokat”.⁹ A Standardok alkalmazásának valamennyi iskolára kiterjedő feltétele nem feltételezi automatikusan, hogy a szegregáció minden szlovákiai iskolában jelen van.

Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok jogi kötőereje a 245/2008. törvény (közoktatási törvény) 145. § (1) bekezdéséből következik: „A jelen törvényben (megj.: oktatási törvény) biztosított jogok a külön jogszabály szerinti egyenlő bánásmód elvével összhangban minden jelentkezőt,

¹ *Az egyes területeken alkalmazandó egyenlő bánásmódról és a diszkrimináció elleni védelemről szóló 365/2004. törvény*; magyarul: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy-v-jazyku-narodnostnych-mensin/jazyk/0?page=2>.

² *A Szlovák Köztársaság Alkotmányának 12. cikk (1) és (2) bekezdése*; magyarul: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy-v-jazyku-narodnostnych-mensin/jazyk/0?page=3>

³ A szegregáció fogalom kifejtése és konkrét következményei az Oktatási Minisztérium által 2023 decemberében kiadott Közoktatási deszegregációs módszertani útmutató (*Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní*) című kiadványban olvashatók.

⁴ Megjelent az *Oktatási Minisztérium honlapján Štandardy dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní* cím alatt.

⁵ A közoktatási törvény 2. § ai) pontja: az iskolai szegregáció tilalmának való megfelelés meghatározása. A 245/2008. törvény 2. § ah) pontja szerinti meghatározás 2024.12.31-ig van hatályban.

⁶ Ami a Standardoknak az egyes védett okokkal kapcsolatos alkalmazását illeti, e tekintetben a jelen Kézikönyv iránymutatásai a mérvadóak, ezek ugyanis gyakorlati tájékoztatást és eljárási módszereket nyújtanak a standardoknak a közoktatási törvény értelmében történő alkalmazásához.

⁷ *Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní* (MŠVVaŠ SR, 2023)

⁸ 2024. 12. 31-ig a 245/2008. törvény 2. § ah) és ai) pontjai szerinti definíció a hatályos.

⁹ *Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky, Komponent 6, Reforma 5* (Úrad vlády SR. 2021)

gyermeket, tanulót és hallgatót megilletnek.¹⁰ Az iskolai szegregáció tilalmának betartása során az iskola vagy a közoktatási intézmény az Oktatási Minisztérium által kiadott és a honlapján közzétett standardok szerint jár el. Az iskolai házirend kidolgozásakor a standardokat kötelező figyelembe venni.”

¹⁰ [Az egyes területeken alkalmazandó egyenlő bánásmódról és a diszkrimináció elleni védelemről szóló 365/2004. törvény;](https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy-v-jazyku-narodnostnych-mensin/jazyk/0?page=2) magyarul: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy-v-jazyku-narodnostnych-mensin/jazyk/0?page=2>.

Kézikönyv az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardokhoz

A 245/2008. törvény 145. § (1) bekezdése értelmében az iskolai szegregáció tilalmának betartása során az iskolák és a közoktatási intézmények az Oktatási Minisztérium által kiadott és a honlapján közzétett Standardok szerint járnak el. Az *iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok* értelmében az iskolák és a közoktatási intézmények igazgatói, a pedagógusok, a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottak, valamint minden egyéb alkalmazott köteles a Standardokban meghatározott szabályokat, alapelveket és eljárásokat betartani; ezek célja olyan inkluzív, befogadó környezet megteremtése, ahol minden tanuló és hallgató elfogadottnak érzi magát. Az Inkluzív szemléletű oktatási stratégia értelmében az inkluzív oktatás célja a gyermekek, a tanulók és a hallgatók teljes körű és hatékony részvételének, hozzáféréseinek, bekapcsolódásának és teljesítményének biztosítása. Az inklúzió (befogadás és elfogadás) a színvonalas formális és nem formális oktatáshoz való diszkriminációmentes hozzáférést is jelenti. Ez a megközelítés olyan mértékű támogatást, megfelelő korrekciót és korai intervenciót is magában foglal, amelyek lehetővé teszik, hogy minden gyermek, tanuló és hallgató kiteljesítse a magában rejlő potenciált. Az inkluzív szemlélet a „személyiség egészére” összpontosít; az oktatásban tapasztalható szegregáció megszüntetését célozza azáltal, hogy hozzáférhető oktatási intézményekben megfelelő támogatás mellett biztosítja az inkluzív osztálytermi oktatást¹¹.

Az *iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok* alkalmazásának előfeltétele, hogy az iskola és a közoktatási intézmény törvényi kötelezettségének eleget téve az iskolai szegregáció tilalmának betartása során a standardok értelmében járjon el.

A közoktatási törvény értelmében Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok alkalmazása a szegregáció megelőzését, a szegregációs kockázat azonosítását és – amennyiben az ellenőrzés ezt jelzi – a szegregációs gyakorlatok megszüntetését célzó szabályok, elvek és eljárások bevezetését és betartását jelenti.

1. sz. ábra Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok alkalmazása

forrás: saját anyag

A Standardok bevezetése:

- **Tartalmi** átvétel a házirendbe: Az iskola átveheti a minisztérium által közzétett standardokat, vagy azokat részletesebben ki is fejtheti, figyelembe véve a szegregációra vonatkozó tilalom betartásának célját és rendeltetését. A házirendbe beépített módosított szövegnek azonban összhangban kell lennie a minisztérium által közzétett standardokkal.
- **Formai** átvétel a házirendbe: Az iskola a standardsokat
 - a) **közvetlenül a házirend szövegébe** építi be, vagy
 - b) **a jobb áttekinthetőség érdekében önálló függelék**ként csatolja (a függelék címe: Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok). A függelék mintája az 1. sz. mellékletben olvasható.
- Ha az iskola a minisztérium által közzétett standardokat a rendtartás szövegébe közvetlenül átemeli, értelemszerűen módosítani kell az egyes cikkek számozását [pl. a közzétett standardok 1. cikke a házirend 5a) cikke lesz].

¹¹ [Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní](#) (MŠVVaŠ SR, 2021)

▪ Néhány gyakorlati példa:

- a házirend kiegészítése, az iskola a tilalom betartásának célját és rendeltetését figyelembe véve módosítja a standardokat, forma: függelék
 - a házirend kiegészítése, az iskola átveszi a közzétett standardokat, forma: függelék
 - a házirend kiegészítése, az iskola a tilalom betartásának célját és rendeltetését figyelembe véve módosítja a standardokat, forma: a házirend szövegébe közvetlenül beépítve
 - a házirend kiegészítése, az iskola átveszi a közzétett standardokat, forma: a házirend szövegébe közvetlenül beépítve
 - új házirend, az iskola a tilalom betartásának célját és rendeltetését figyelembe véve módosítja a standardokat, forma: függelék
 - új házirend, az iskola átveszi a közzétett standardokat, forma: függelék
- Az iskola és a közoktatási intézmény által elfogadott házirend aktualizált változatát **2024. december 1-jét** vagy a Standardok Oktatási Minisztérium általi aktualizálását **követő 3 hónapon belül** nyilvánosan hozzáférhető helyen közzé kell tenni.
 - A függelék tartalmát igazolható módon meg kell ismertetni az alkalmazottakkal és a tanulókkal; a tanulók törvényes képviselőit tájékoztatni kell a dokumentum kiadásáról és tartalmáról¹².

A szegregációs kockázat azonosítása:

- Az iskola és a közoktatási intézmény a „Spolu v jednej lavici” (Közösen egy padban)¹³ módszertani anyag 3. *Iskolai önértékelési eszköz* fejezetében leírt eljárás alapján azonosítja a Standardok alkalmazásának szükségességét.
- Az Oktatási Minisztérium a szegregációs kockázatot az Oktáspolitikai Intézet (Inštitút vzdelávacej politiky) által elvégzett Szegregációs kockázati monitorozás segítségével állapítja meg.

A Standardok betartása

- Az oktatási intézmény **2025. szeptember végéig** kidolgozza **A szegregációs tilalom betartására vonatkozó standardok megvalósítását célzó tervet** (a továbbiakban: Terv), ennek szerkezete a 2. sz. mellékletben található.
- A közoktatási deszegregációs módszertani kézikönyv B. részének (Gyakorlati rész) ajánlásai értelmében az egyes Standardok és a kidolgozott Terv szerinti eljárás alatt:
 - a) a szegregációs helyzetek kialakulásának kockázatát csökkentő megelőző intézkedések végrehajtását;
 - b) a Tervben azonosított, a szegregáció lehetőségét magában hordozó helyzetek megszüntetésére irányuló intézkedések végrehajtását és az azonosított hiányosságok orvoslását kell érteni.

A Standardok alkalmazásának ellenőrzése

- A Standardok alkalmazásának ellenőrzése az Állami Tanfelügyelőség (ŠŠI) felügyeleti tevékenysége révén, a Szegregációs kockázati monitorozás megállapításai alapján történik. Ha fennáll a szegregáció kockázata, az Állami Tanfelügyelőség a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően jár el, és intézkedéseket foganatosít az iskolával vagy a közoktatási intézménnyel szemben, például kötelezi az igazgatót és/vagy az iskola fenntartóját, hogy készítsen tervet a szegregáció megszüntetésére. Ennek során *A közoktatási deszegregációs módszertani kézikönyv* B. részének (Gyakorlati rész) ajánlásait is követi. A Standardok alkalmazásának ellenőrzésére vonatkozó részletesebb leírás a jelen dokumentum következő részében található.

¹² L. [245/2003. törvény 3\) bekezdése](#)

¹³ 3. fejezet: Nástroj na sebahodnotenie školy, 32. old. [Spolu v jednej lavici](#) (MŠVVaŠ SR, 2021)

A szegregációs gyakorlatok felszámolása

- Az oktatási szegregáció megelőzését és megszüntetését célzó megoldási javaslatok egyrészt a nevelési-oktatási folyamatba bekapcsolódó valamennyi szereplő¹⁴ attitűdjeinek és értékrendjének változásával, másrészt az iskolai szegregáció kockázatával járó helyzetek – amelyeknek a szlovákiai körülmények között sajátos megnyilvánulásai lehetnek – meghatározott tipológiája szerinti okokkal és problémákkal kapcsolatosak. Ezeket *A közoktatási deszegregációs módszertani kézikönyv* B. része tartalmazza.¹⁵
- Az Oktatási Minisztérium a honlapján a „Deszegregácia” (Deszegregáció) cím alatt rendszeresen frissített tájékoztatást közöl a minisztérium rendelkezésére álló módszertani anyagokról, képzésekről és eseményekről, weboldalakról, hasznos elérhetőségekről és egyéb segédanyagokról: www.minedu.sk/desegregacia.

A legtöbb iskola számára a Standardok alkalmazása megelőző intézkedésként szolgál a szegregáció lehetséges kockázatainak azonosításához, és megteremti az esetlegesen megvalósuló szegregáció megszüntetésének feltételeit. A szegregáció megelőzése során az iskolák és a közoktatási intézmények a Standardokat elsősorban a szegregáció kockázatát csökkentő megelőző intézkedések végrehajtása révén alkalmazzák. Ezeket az intézkedéseket *A közoktatási deszegregációs módszertani kézikönyv* tartalmazza.¹⁶

Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok alkalmazása – alapvetések

A Standardok szerint a szegregáció megszüntetésének és megelőzésének előfeltétele az alapvető szemlélet- és értékrendváltás. Ezért *A közoktatási deszegregációs módszertani kézikönyv* külön fejezetet szentel az attitűdváltás jelentőségének, azaz, hogy megváltozzanak az oktatási folyamat különböző szereplőinek az attitűdjei. Vonatkozik ez az államra és a politikai elitre, az intézményfenntartókra és az iskolaigazgatókra, az oktatási intézmények pedagógusaira, szakszemélyzetére és egyéb alkalmazottaira, valamint a kisebbségi és a többségi gyermekek szüleinek/ törvényes képviselőire¹⁷.

Az oktatási folyamatba bevont szereplők deszegregációval kapcsolatos attitűdjeinek megfelelő irányú változásához a kiindulópontot *A közoktatási deszegregációs módszertani kézikönyv* képezi;¹⁸ ennek A. részében szerepel az iskolai szegregáció definíciója. A szöveg „heurisztikus módszerrel” íródott, hogy az olvasó a szerzőkkel együtt fokozatosan jusson el a szegregáció kérdéskörének és következményeinek mélyreható megértéséhez.

Az inkluzív megközelítés a közoktatásban így jellemezhető: „a szemléletformálás, az emberi kapcsolatok alakítása, valamint a mindenki számára egyenlő jogok biztosítása az inkluzív oktatás céljainak megvalósítása szempontjából a kiemelten fontos területek közé tartozik. Az inklúzióban az a törekvés jut kifejezésre, hogy a közösségek, rendszerek és struktúrák lehetőséget kapjanak a diszkriminációval, a káros sztereotípiákkal szembeni küzdelemre, a társadalom elismerje a sokszínűséget, támogassa a nevelésben-oktatásban való részvételt, megszüntesse az oktatásba való bekapcsolódást akadályozó tényezőket, különös tekintettel a fogyatékkal élő, a szociálisan hátrányos helyzetű, az eltérő nyelvet beszélő, a tehetséges és a speciális képességekkel rendelkező gyermekek és tanulók jólétére és teljesítményére. Az egyes gyermekekben, tanulóknak, és hallgatóknak rejlő potenciál kibontakoztatása érdekében támogatni kell őket az egyéni tanulási úton, ugyanakkor ösztönözni kell őket, hogy nyitottak legyenek, és pozitívan viszonyuljanak másokhoz. A tanárok akkor tudják jól vezetni a tanulókat a bennük

¹⁴ Mindazok a szubjektumok, akik és amelyek az [596/2003. törvény 2. §](#) szerint állami tanügyi igazgatási feladatokat látnak el.

¹⁵ [Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní](#) (MŠVVaŠ SR, 2023)

¹⁶ [Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní](#) (MŠVVaŠ SR, 2023)

¹⁷ [Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní](#), B2.2.1 fejezet – Problémák, okok és a különböző helyzetekre általánosan alkalmazható megoldási javaslatok (MŠVVaŠ SR, 2023)

¹⁸ Bővebben: [Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní](#), A rész (MŠVVaŠ SR, 2023).

*rejlő potenciál kibontakoztatása során, ha maguk is nyitottak a másságra, és képesek az oktatást megfelelően személyre szabni.*¹⁹

A műveltségi területeknek és tantárgyaknak a felülvizsgált Kerettantervek és oktatási standardok kísérleti validálása kapcsán módosított célkitűzései és tartalma az alapiskolai nevelés és oktatás kötelező tartalmát határozzák meg; ezen belül az Ember és értékek műveltségi terület átfogó célkitűzései között ez olvasható: „A tanulók elsajátítják a kritikus gondolkodást, érvelést és ártértékelést, a kulturált párbeszédet; meganulják, hogy kell tiszteletben tartani mások nézeteit és érzéseit, a demokrácia alapelveit, az emberi jogokat, más vallásokat, nemzeteket, nemzetiségeket és etnikai csoportokat.”²⁰

A Standardok alkalmazására vonatkozó további ajánlások az alábbi nemzetközi dokumentumokból származnak:

Az Európa Tanács Chartája a demokratikus állampolgárságra nevelésről és emberi jogi nevelésről²¹ (a továbbiakban: Charta), amely a demokratikus állampolgárság és az emberi jogok oktatásának előmozdítására irányuló ajánlásokat és alapelveket fogalmaz meg a tagállamok számára. Szlovákia az Európa Tanács tagjaként elkötelezett amellett, hogy nemzeti politikájában és oktatási rendszerében figyelembe vegye a Charta alapelveit és célkitűzéseit, ezáltal hozzájáruljon a demokratikus értékek és az állampolgári elkötelezettség fejlesztéséhez és az emberi jogok tiszteletben tartásához. A Charta meghatározza, hogyan lehet a demokrácia alapértékeit a gyakorlatba átültetni:

- **A nevelési és oktatási gyakorlatot a demokratikus és emberi jogi értékek és alapelvek vezérlik.** Különösen az oktatási intézmények, így az iskolák vezetésének kell képviselni és támogatni az emberi jogi értékeket, ösztönöznie kell a tanulókat, a pedagógusokat, az oktató-nevelő munkát közvetlenül segítő és egyéb alkalmazottakat, valamint az egyéb érdekelt feleket, köztük a szülőket bevonását és aktív részvételét.
- **A demokratikus állampolgársághoz és az emberi jogokhoz kapcsolódó szempontoknak minden tantárgyban meg kell jelenniük. A társadalmi kohézió és a kultúrák közötti párbeszéd előmozdítása, valamint a sokféleség és az egyenlőség – a nemek közötti egyenlőséget is beleértve – megbecsülése** minden oktatási tevékenység alapvető eleme. E célból elengedhetetlen az olyan ismeretek, szociális készségek és a megértés fejlesztése, amelyek csökkentik a konfliktusokat, elősegítik a vallási és etnikai csoportok közötti különbségek tudatosítását és megértését, az emberi méltóság és a közös értékek kölcsönös tiszteletét, a probléma- és konfliktuskezelésben párbeszédre és erőszakmentességre buzdítanak.
- Az oktatás minden területén szorgalmazni kell a **demokratikus és kulturálisan sokszínű társadalomban való együttélés módozatainak elsajátítását** célzó attitűdöket és oktatási módszereket; a tanulók számára lehetővé kell tenni, hogy elsajátíthassák mindazokat az ismereteket és képességeket, amelyek a társadalmi kohézió, a sokszínűség megbecsülésének, az egyenlőségnek és a különbségek tudatosításának előmozdításához szükségesek, mindenképp a különböző vallási és etnikai csoportok között, oly módon, hogy kölcsönösen tiszteletben tartsák az egyes felek jogait, és elutasítsák a megkülönböztetés és az erőszak minden formáját.

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata²² és az oktatásban alkalmazott megkülönböztetés elleni küzdelemről szóló UNESCO-egyezmény²³ az emberi jogok védelmét és érvényesítését támogatja,

¹⁹ [Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní](#) (MŠVVaŠ SR, 2021)

²⁰ [Človek a hodnoty – upravené ciele a obsah vzdelávacích oblastí a vyučovacích predmetov](#) (ŠPÚ, 2020)

²¹ [Az Európa Tanács Chartája a demokratikus állampolgárságra nevelésről és emberi jogi nevelésről](#) (Európa Tanács, 2010) jóváhagyva a Miniszteri Bizottság 2010. évi 7. számú ajánlásával (Recommendation CM/Rec 2010).

²² [Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata](#) (ENSZ, 1948)

²³ [Convention against Discrimination in Education](#) (UNESCO, 1960). Nem hivatalos szlovák fordítás: [Právo na vzdelanie a jeho kľúčové aspekty](#) (Az oktatáshoz való jog és annak legfontosabb aspektusai; D. Horná és K. Petőcz, 2015); magyarul: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=96400011.tvr>.

különösen az oktatás területén, az UNESCO-egyezmény egyúttal az egyezményt ratifikáló államok számára jogilag kötelező erejű intézkedéseket is előír²⁴. Az egyezmények ajánlásai értelmében az oktatásnak az emberi személyiség teljes kibontakoztatására, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartásának erősítésére kell irányulnia. Az oktatásnak továbbá elő kell segítenie a kölcsönös megértést, toleranciát és barátságot minden nép és minden faji és vallási csoport között (az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 26. cikke és az oktatásban alkalmazott megkülönböztetés elleni küzdelemről szóló UNESCO egyezmény 5. cikke).

További információk

A Standardok tantárgyakon átívelő jellege és fontossága miatt az Oktatási Minisztérium a pedagógusok, az oktató-nevelő munkát közvetlenül segítő és az egyéb iskolai alkalmazottak etikai kódexének következő aktualizálásakor a Standardokat is beépíti a kódex szövegébe. A 138/2019. törvény 5. §-a értelmében az Oktatási Minisztérium a honlapján adja ki és teszi közzé az etikai kódex mintáját, melynek alapján a munkáltató azt belefoglalhatja saját munkaügyi szabályzatába. A dokumentum aktualizált szövege az Oktatási Minisztérium honlapján található.²⁵

A szegregációs tilalom betartására vonatkozó standardok megvalósítását célzó terv

A terv kidolgozásával az iskola és a közoktatási intézmény bizonyítja, hogy betartja a közoktatási törvény szerinti szegregációs tilalomra vonatkozó standardokat. A terv fontos eszköz az oktatási folyamat valamennyi szereplője számára:

- Segítségével az iskola és a közoktatási intézmény olyan feltételeket teremthet, amelyekben minden tanuló támogatva érezheti magát és egyenlő oktatási lehetőségekhez juthat. Ez a tanulmányi eredményeik javulásához és személyiségük fejlődéséhez vezethet.
- Az egyértelműen definiált, időkeretekkel és konkrét felelősségi körökkel meghatározott lépések és intézkedések megkönnyítik a pedagógusok és a szakmai személyzet számára a különböző tanulói csoportokkal való munkát, egyúttal az osztályon belüli problémák kezelésekor csökkentik az alkalmazottakra nehezedő terheket.
- A terv a szülők és a tanulók törvényes képviselői számára azt jelzi, hogy az iskola konkrét intézkedéseket fogantat a gyermekek esélyegyenlősége érdekében. Az átláthatóság és az eredmények erősítik a szülők iskolába vetett bizalmát.
- A terv továbbá annak a jele, hogy az iskola aktívan kezeli a szegregáció kockázatát, és megfelel a minisztérium által előírt standardoknak, ezáltal felkészül az esetleges ellenőrzésekre vagy külső értékelésekre.
- A szegregáció kezelése olyan környezetet teremt, amelyben minden tanuló elfogadva és támogatva érzi magát, ez pozitív hatással lesz az iskolai légkörre és csökkenti a konfliktusokat.
- A terv kidolgozása összhangban van a tantervi reformmal, és olyan új, korszerű és hatékony oktatási megközelítések bevezetésére nyújt lehetőséget, amelyeket a külső környezet is pozitívan értékelhet.
- A terv olyan eljárásokat jelöl ki, amelyek segítségével az iskola a jövőben is megelőzheti a hasonló kockázatokat.

²⁴A Szlovák Köztársaság 1993. március 31-én ratifikálta az oktatásban alkalmazott megkülönböztetés elleni küzdelemről szóló UNESCO egyezményt. Az egyezmény ratifikálásával elkötelezte magát az oktatásban az egyenlőség biztosítása, valamint a faji, vallási, nemi vagy társadalmi hovatartozáson alapuló diszkrimináció minden formájának megelőzése mellett. (UNESCO, [Conventions ratified](#))

²⁵ [Etický kódex pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov](#)

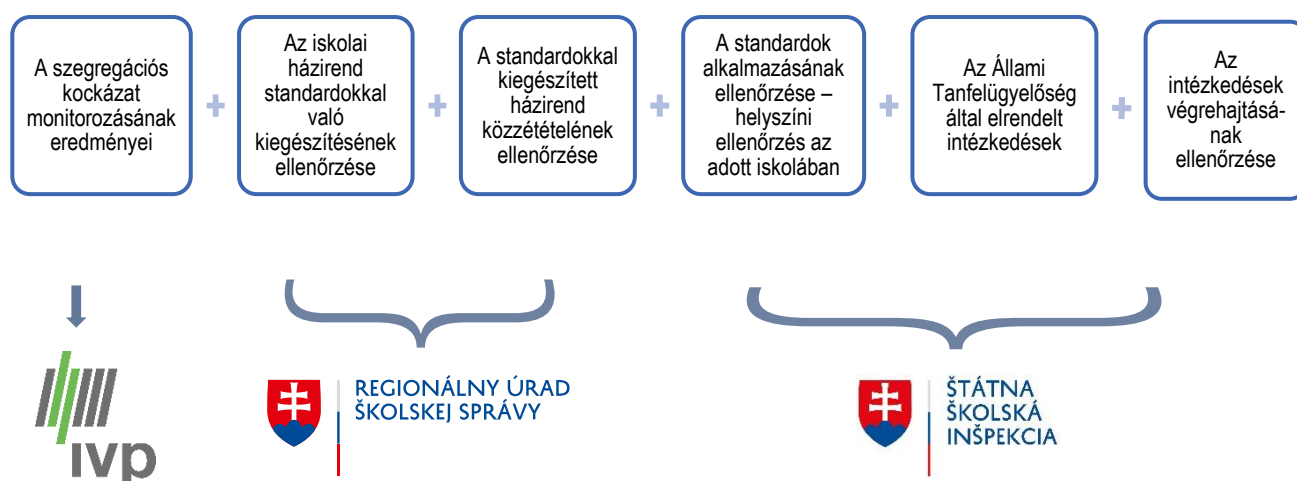
Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok alkalmazásával kapcsolatos bármilyen kérdés esetén a regionális tanügyi hivatalokon (RÚŠS) keresztül az Oktatási Minisztériumhoz, esetleg a bezsegregacie@minedu.sk e-mail-címen vagy a Oktatási Minisztérium egyéb aktuális elérhetőségein közvetlenül a minisztérium illetékes szervezeti egységéhez (az Oktatási Minisztérium Nemzetiségi és Inkluzív Oktatási Főosztálya) lehet fordulni.

AZ ISKOLAI SZEGREGÁCIÓ TILALMÁNAK BETARTÁSÁRA VONATKOZÓ STANDARDOK ALKALMAZÁSÁNAK MONITOROZÁSA

A szlovákiai oktatási rendszerben a szegregáció elemeinek megelőzése és megszüntetése egyéb más szinergiás beavatkozásokkal karöltve azt célozza, hogy csökkenjen az alapszintű készségeket sem elsajátító tanulók aránya és a szociális helyzetnek az iskolai eredményességre gyakorolt hatása, valamint erősödjön az oktatási esélyegyenlőség. A fenti cél megvalósításának egyik módja *Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok* bevezetése.

Az Oktatási Minisztérium a 2024/2025-ös tanévtől bevezeti a **szegregációs kockázatok monitorozását**, amely *Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok* alkalmazásának monitorozásával együtt alkotja a szlovákiai deszegregációs folyamatot monitorozó rendszert, s kitér az Oktatási Minisztérium által bevezetett, az oktatási szegregáció felszámolását támogató valamennyi intézkedés végrehajtására²⁶.

2. sz. ábra A szegregáció megszüntetésének folyamatát nyomon követő rendszer

forrás: saját anyag

Az Oktatási Minisztérium fontosnak tartja megjegyezni, hogy a szegregáció felszámolásának folyamatát nyomon követő rendszer csak az intézményi környezetet vizsgálja, és ha a monitorozás során valamely esetben megállapítást vagy megerősítést nyer is a szegregációs kockázat – amelynek oka például a marginalizált roma közösségekhez tartozó gyermekek és tanulók magas aránya –, ez a tény nem jelenti automatikusan azt, hogy az adott iskola vagy közoktatási intézmény szegregációs gyakorlatot folytat. A szegregációt előidézhetik az iskola fenntartója által hozott intézkedések (pl. az oktatás szervezéséről szóló rendelet, a beiskolázási körzet diszkriminatív kijelölése egy településen belül, vagy több település között közös iskolai-beiskolázási körzetről szóló diszkriminatív megállapodás megkötése stb.), vagy egy másik iskola – amely megtagadja bizonyos tanulók felvételét – intézkedései. Fontos a helyzet mindenre kiterjedő elemzése, ehhez A közoktatási deszegregációs módszertani kézikönyv ad útmutatást.²⁷

²⁶ Az Oktatási Minisztérium által a szegregáció felszámolásának támogatása érdekében végrehajtott aktuális lépések a [minisztérium honlapján](#) tekinthetők át.

²⁷ [Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní](#) (MŠVVaŠ SR, 2023)

A szegregációs kockázat monitorozása

A szegregációs kockázat monitorozása az iskolai szegregáció definíciójának bevezetésére adott reakció, és az Oktatási Minisztérium Oktatáspolitikai Intézete valósítja meg. A monitorozás az adminisztratív adatok részletes elemzését jelenti, a szlovákiai szegregációs helyzetek különböző típusainak jellemzőit tükröző mutatókra, paraméterekre és figyelmeztető jelzésekre összpontosít. Ilyen módon intézményi szinten azonosíthatók a szegregáció tünetei és kockázata, valamint az egyes megfigyelt paraméterek éves változásai. Az Oktatási Minisztérium minden tanév szeptemberéig elkészíti az adott tanévre vonatkozó monitorozási jelentést. Ennek célja a szegregációs kockázat rendszerszintű alakulásának folyamatos figyelemmel kísérése. A monitorozás eredményei az Oktatási Minisztérium számára is kiindulópontként szolgálnak majd a deszegregációs és az inklúziós politika további módosításához és értékeléséhez, a jövőbeni célok és politikák kijelöléséhez, valamint a veszélyeztetett iskoláknak és településeknek nyújtott célzott támogatási és segítségnyújtási rendszer kialakításához. A monitorozás eredményeit az Oktatási Minisztérium az Állami Tanfelügyelőséghez továbbítja, amely azokat az ellenőrzések tervezéséhez és a szegregációs tilalomra vonatkozó standardok alkalmazásának ellenőrzéséhez használja. A szegregációs kockázat monitorozásának módszertana és a közzétett monitorozási jelentések az Oktatási Minisztérium honlapján *a szegregáció kockázatának nyomon követése* cím alatt találhatók²⁸.

Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok alkalmazásának monitorozása

Bizonyos esetekben a deszegregációs folyamat módszeres munkát igényel, amelynek időtartama az egyes települések, iskolák és közoktatási intézmények sajátosságaitól és problémáitól függően változik. A Szlovák Köztársaság a helyreállítási és ellenállóképességi tervében kötelezettséget vállalt arra, hogy 2025 végére az iskolák 100%-a alkalmazza a deszegregációs standardokat. Tekintettel arra, hogy a deszegregáció a komplex integrációs, inklúziós folyamat egyik összetevője, a fenti célkitűzés nem jelenti azt, hogy 2025 végére el kell érni a célállapotot, vagy hogy az ideális célállapot egyáltalán elérhető, még azokban az esetekben sem, amikor a szegregáció jelenléte bizonyított. Inkább egyfajta kötelezettséget jelent a fent leírt proaktív lépések megtételére a hiányosságok megelőzése és megszüntetése érdekében, amennyiben a szegregáció vagy a szegregációs helyzet kockázata bizonyítást nyer.

A Standardok alkalmazásának nyomon követése az alábbiakat foglalja magában:

1. Annak ellenőrzése, hogy az adott intézmény Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok alkalmazását részletező Kézikönyvnek megfelelően kiegészítette-e az iskolai házirendet, és a 245/2008. törvény 153. § rendelkezésének megfelelően a szöveget nyilvánosan hozzáférhető helyen közzétette-e. Ezt az ellenőrzést a regionális tanügyi hivatalok (RÚŠS) végzik.
2. Az Állami Tanfelügyelőség által végzett felügyeleti és ellenőrzési tevékenység. Az Állami Tanfelügyelőség végzi a környezet inkluzivitásának ellenőrzését. Ehhez a szegregációs kockázat monitorozásának eredményeit is inputként használja, ezeket ellenőrzési tevékenységének tervezésekor egyéb javaslatokkal és saját belső kritériumaival (időszakos terv, regionális eloszlás, egyéb ellenőrzések stb.) kapcsolja össze. A tanfelügyelőség tulajdonképpen az adott intézményben a helyszínen ellenőrzi a Standardok betartását. A szegregáció kockázatának azonosítása esetén az Állami Tanfelügyelőség a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően jár el: az iskolával vagy a közoktatási intézménnyel szemben az Oktatási Minisztérium és a tanfelügyelőség között létrejött Szerződés 3. cikke,²⁹ valamint az állami tanügyigazgatásról és az iskolai önkormányzatiságról szóló

²⁸ Az oktatási szegregáció kockázatának nyomon követéséről szóló dokumentumok az [Oktatási Minisztérium honlapján](#) található.

²⁹ [Kontrakt Štátnej školskej inšpekcie s Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR](#)

törvény (596/2003. törvény) Ötödik fejezete szerinti intézkedéseket alkalmazza. Ennek során A közoktatási deszegregációs módszertani kézikönyv B. részének (Gyakorlati rész) ajánlásait követi.³⁰

3. Az Állami Tanfelügyelőség ellenőrzi az általa elrendelt intézkedések végrehajtását és az ellenőrzések során feltárt hiányosságok megszüntetésének előrehaladását.

³⁰ Az Állami Tanfelügyelőség ellenőrzési és felügyeleti tevékenysége alapján hozott lehetséges intézkedései a tanfelügyelőség honlapján elérhető [Opatrenia a sankcie Štátnej školskej inšpekcie](#) című dokumentumban olvashatóak.

Iskolai házirend

X. sz. függelék

Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola,
Példa utca 1, 999 01 Példaszeg

**Az iskolai szegregáció
tilalmának betartására
vonatkozó standardok**

2024/2025-ös tanév

1. cikk

Általános rész

Az iskola és a közoktatási intézmény az iskolai szegregáció tilalmának betartása során a Szlovák Köztársaság Oktatási, Kutatási, Fejlesztési és Ifjúsági Minisztériuma (MŠVVaM SR) által kiadott és az iskolai házirendhez függelékként csatolt *Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok* című dokumentum (a továbbiakban: „Standardok”) szerint jár el.

A Standardok azoknak az **alapvető szabályoknak, alapelveknek és eljárásoknak az összessége, amelyek célja az iskolai szegregáció megelőzése és megszüntetése. Alkalmazásuk hozzájárul ahhoz, hogy az iskolák és a közoktatási intézmények betartsák a nevelésnek és oktatásnak a közoktatási törvényben rögzített alapelveit.** A Standardok a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezmény alábbi rendelkezésein alapulnak:

A 2. cikk (1) bekezdése: Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják és biztosítják a joghatóságuk alá tartozó gyermekek számára az Egyezményben lefektetett jogokat minden megkülönböztetés, nevezetesen a gyermeknek vagy szüleinek vagy törvényes képviselőjének faja, színe, neme, nyelve, vallása, politikai vagy más véleménye, nemzeti, nemzetiségi vagy társadalmi származása, vagyoni helyzete, cselekvőképtelensége, születési vagy egyéb helyzete szerinti különbségtétel nélkül.

A 2. cikk (2) bekezdése: Az Egyezményben részes államok megteszik a megfelelő intézkedéseket arra, hogy a gyermeket hatékonyan megvédjék minden, bármely formában jelentkező megkülönböztetéstől és megtorlástól, amely szülei, törvényes képviselői vagy családtagjai jogi helyzete, tevékenysége, véleménynyilvánítása vagy meggyőződése miatt érhetné őt.

A 3. cikk (1) bekezdése: A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenképp felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.

A 29. cikk (1) bekezdése: A gyermek oktatásának a következő célokra kell irányulnia:

- a) elő kell segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását, valamint szellemi és fizikai tehetségének és képességeinek a lehetőségek legtágabb határáig való kifejlesztését;
- b) a gyermek tudatába kell vésni az emberi jogok és az alapvető szabadságok, valamint az Egyesült Nemzetek Alapokmányában elfogadott elvek tiszteletben tartását;
- c) a gyermek tudatába kell vésni a szülei, személyazonossága, nyelve és kulturális értékei iránti tiszteletet, valamint annak az országnak, amelyben él, továbbá esetleges származási országának a nemzeti értékei iránti és a sajátjától különböző kultúrák iránti tiszteletet;
- d) fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy a megértés, a béke, a türelem, a nemek közti egyenlőség, valamennyi nép, nemzetiségi, nemzeti és vallási csoport és az őslakosok közötti barátság szellemében tudja vállalni a szabad társadalomban az élettel járó mindenfajta felelősséget;
- e) a gyermek tudatába kell vésni a természeti környezet iránti tiszteletet.³¹

Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok a Közoktatási deszegregációs módszertani kézikönyv (a továbbiakban: Módszertani kézikönyv)³² gyakorlati részéhez kapcsolódnak, és annak alkalmazását részletezik.

³¹ A gyermek jogairól szóló egyezmény (ENSZ, 1989) In [A Szlovák Köztársaság Külügyminisztériumának 104/1991. sz. közleménye](https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99100064.tv); magyarul: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99100064.tv>

³² [Metodická príručka desegregácia vo výchove a vzdelávaní](#) (MŠVVaŠ SR, 2023)

A módszertani kézikönyvhöz kapcsolódóan a Standardok „a diszkrimináció, különösképpen a szegregáció valamennyi formájának tilalmára”³³ vonatkozó alapelv gyakorlati megvalósítását segítik elő. Az iskolai szegregációt a közoktatási törvény a következőképpen definiálja: „olyan cselekedet vagy mulasztás, amely ellentétes a külön jogszabály^{2a)} szerinti egyenlő bánásmód elvével, s amelynek következtében gyermekek, tanulók, hallgatók vagy a nevelési-oktatási folyamatban részt vevő személyek valamely csoportjának térbeli, szervezeti vagy társadalmi kirekesztésére vagy elkülönített oktatására kerül sor, kivéve a Szlovák Köztársaságot kötelező nemzetközi szerződés alapján nemzeti kisebbségek esetében az érintett nemzeti kisebbség nyelvén történő neveléshez és oktatáshoz való jog gyakorlása keretében nyújtott oktatást^{2b)}, valamint a fogyatékkal élő vagy tehetséges gyermekek és tanulók oktatásához való feltételek megteremtése keretében nyújtott oktatást, figyelembe véve akaratukat és érdekeiket, valamint törvényes képviselőik akaratát és érdekeit, amennyiben az ilyen oktatásban való részvétel nem kötelező, és megfelel a jelen törvény szerinti nevelési és oktatási feltételeknek, különösen az azonos oktatási szinten folytatott nevelési és oktatási tevékenység tekintetében.”³⁴

Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok a közoktatási törvény szerint az iskolai házirend által szabályozott valamennyi területre vonatkoznak [245/2008. törvény 153. § (1) bek.]:

- a tanulók és törvényes képviselőik jogainak és kötelezettségeinek gyakorlása az iskolában, az egymás közötti kapcsolatok, valamint a tantestülettel és az egyéb alkalmazottakkal való kapcsolatokra vonatkozó szabályok,
- az iskola működési és belső szervezési rendje,
- a gyermekek és tanulók biztonságát és egészségét, valamint a deviáns, azaz a társadalmi normákat sértő magatartásformákkal, a diszkriminációval vagy az erőszakkal szembeni védelmét biztosító feltételek,
- a fenntartó döntése alapján az iskola vagy a közoktatási intézmény vagyonának kezelését szabályozó feltételek.

Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardokat egyrészt attitűd- és értékrendbeli standardként, másrészt az iskolai szegregáció definíciójából következő standardként értelmezzük.

2. cikk

Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok

Attitűd- és értékrendbeli standardok

Az iskolai szegregáció megelőzését vagy megszüntetését biztosító standardok sikeres bevezetésének alapfeltétele, hogy az iskolában a tanulókkal és hallgatókkal kapcsolatba kerülő valamennyi oktatási szereplő esetében jelentős elmozdulás következzen be attitűdjeikben és értékrendjükben, nyilvános megnyilatkozásaik minőségében, valamint interperszonális kapcsolataik terén is.

A 21. századi társadalomnak olyan értékrenddel, attitűdökkel, képességekkel, ismeretekkel és kritikai gondolkodással rendelkező egyénekre van szüksége, amelyek révén azok demokratikus és interkulturálisan kompetens állampolgárként tevékenykedhetnek. Az attitűd- és értékrendbeli standardok meghatározása a demokratikus kultúra építéséhez szükséges kompetenciakeret (Reference Framework

³³ 245/2008. törvény (közoktatási törvény) 3. § f) pont

³⁴ A 245/2008. törvény (közoktatási törvény) 2. § ai) pontja, 2025. január 1-jén lép hatályba. A 2a. és 2b. hivatkozáshoz tartozó lábjegyzetek szövege: „2a) Az egyes területeken érvényesítendő egyenlő bánásmódról és a diszkrimináció elleni védelemről, valamint egyéb törvények módosításáról szóló többször módosított 365/2004. törvény (diszkriminációellenes törvény). 2b) Az oktatásban alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemről szóló egyezmény (a Szlovák Köztársaság Kül- és Európai Ügyekért Felelős Minisztériumának 276/2024. sz. közleménye). A fogyatékkal élők jogairól szóló egyezmény (a Szlovák Köztársaság Külügyminisztériumának 317/2010. sz. közleménye).

of Competences for a Democratic Culture) című Európa tanácsi dokumentumban kidolgozott kulcsfontosságú mutatók (deskriptorok) alapján történik.³⁵ A deskriptorok a valamennyi oktatási szereplőtől elvárt konkrét viselkedési formák leírásai és magyarázatai; azaz az adott személy:

- minden emberhez megkülönböztetés nélkül, tisztelettel közeledik,
- megkülönböztetés nélküli tiszteletet tanúsít mindenki iránt, a nevelési-oktatási folyamat előkészítése és végrehajtása során a sokszínűséget az iskola számára lehetőségnek és értéknek tekinti;
- egyenrangú emberi lényként ismeri el a másik embert;
- tiszteletben tartja más emberek eltérő vallását;
- tiszteletben tartja más emberek eltérő politikai nézetét;
- érdeklődést mutat más emberek hitének, értékeinek, hagyományainak és világnézetének megismerése iránt;
- teret ad másoknak, hogy azok elmondhassák véleményüket;
- felelősséget vállal tetteiért, és ezt bizonyítja is;
- bocsánatot kér, ha megsért valakit;
- a közös érdekek érvényesítése érdekében kész együttműködni más emberekkel.

Az iskolai szegregáció definíciójából következő standardok

- Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok alkalmazása során az iskola és a közoktatási intézmény kidolgozza Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok megvalósítási tervét, ehhez a Szlovák Köztársaság Oktatási, Kutatási, Fejlesztési és Ifjúsági Minisztériuma által kiadott Közoktatási deszegregációs módszertani kézikönyvet veszi alapul³⁶.

a) Térbeli deszegregációs standardok:

- Az intézmény egyenlő (megkülönböztetésmentes) hozzáférést biztosít minden tanuló vagy hallgató számára az intézménynek a tanulók vagy hallgatók számára fenntartott helyiségeibe. Az iskolában és a közoktatási intézményben nincsenek a tanulók bizonyos csoportjai számára fenntartott helyiségek vagy épületek, amelyeket azzal a céllal hoztak létre, hogy azokat a diszkriminációellenes törvényben meghatározott védett okok³⁷ bármelyikére való hivatkozás alapján a tanulók kizárására vagy jogellenes elkülönítésére használják.
- Az iskola és a közoktatási intézmény a nevelési-oktatási folyamat során olyan helyiségeket használ, amelyek megfelelnek a regionális közegészségügyi hatóságok által meghatározott előírásoknak, és egyetlen csoport nevelése vagy oktatása sem történik olyan helyiségekben, amelyek minősége jelentősen eltér a többi helyiségétől.
- Amennyiben valamely iskolában vagy közoktatási intézményben az egyes korcsoportokon belül különböző etnikai, nemzeti vagy társadalmi származású, bőrszínű vagy más, a diszkriminációellenes törvény szerinti védett ok szerint minősíthető tanulók vannak, akkor az

³⁵ [A demokratikus kultúra építéséhez szükséges kompetenciakeret](#) 2018-ban dolgozta ki az Európa Tanács, melynek Szlovákia 1993 óta tagja. A Szlovák Köztársaság számára a kompetenciakeret a demokratikus kultúra, az emberi jogok és a szociális kompetenciák előmozdítását célzó oktatási stratégiák és módszertanok fejlesztésére vonatkozó ajánlás státuszú.

³⁶ [Metodická príručka desegregácia vo výchove a vzdelávaní](#) (MŠVVaŠ SR, 2023)

³⁷ A diszkriminációellenes törvény szerinti védett oknak az egyén méltóságával és személyes identitásával szoros kapcsolatban levő olyan jellemző jegyek minősülnek, amelyekre hivatkozással nem lehet az egyénnel szemben eltérő bánásmódot alkalmazni. Ilyen jellemző jegyek: „a nem, vallási vagy világnézeti meggyőződés, faji hovatartozás, nemzeti kisebbséghez vagy etnikai csoporthoz való tartozás, fogyatékoság, életkor, nemi identitás, családi állapot, anyaság vagy apaság, bőrszín, anyanyelv, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet, bűncselekmény vagy más társadalomellenes tevékenység bejelentése”. [365/2004. törvény, 2. § \(1\) bek.](#)

intézmény úgy alakítja ki az osztályokat, hogy ezekben a fenti csoportokhoz tartozó tanulók vagy hallgatók megoszlása egyenletes legyen.

b) Szervezeti deszegregációs standardok:

- Az iskola és a közoktatási intézmény úgy szervezi meg az oktatást és az egyéb napi foglalkozásokat, hogy egyetlen tanulói vagy hallgató csoport sem legyen ezáltal kirekesztve vagy jogellenesen elkülönítve.³⁸
- Az iskolában, közoktatási intézményben minden tanulói csoportra azonos tantervi követelmények vonatkoznak, amelyek alapján a pedagógusok, a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő szakmai személyzet és az egyéb alkalmazottak kidolgozzák az intézményi oktatási (pedagógiai) program szerinti helyi tantárgyi tanterveket. A program módosítása kizárólag az olyan tanulók esetében lehetséges, akik egyéni oktatási program³⁹, egyéni tanterv⁴⁰ szerint haladnak, vagy akik támogató intézkedések⁴¹ kedvezményezettjei.
- Minden tanulói vagy hallgatói csoport egyenlő hozzáféréssel rendelkezik az adott évfolyamban vagy oktatási, képzési szinten megvalósuló nevelés-oktatáshoz használt eszközökhöz és felszereléshez, taneszközökhöz és egyéb oktatási segédletekhez.
- Az iskola és a közoktatási intézmény köteles minden rendelkezésre álló eszközt, felszerelést és módszert felhasználni annak érdekében, hogy minden tanulói csoport számára a lehető legnagyobb mértékben lehetővé tegye az oktatáshoz való hozzáférést, még válsághelyzet⁴² esetén is. A válsághelyzet megszűnését követően az iskola megfelelő támogató intézkedéseket köteles fogantatosítani, hogy így ellensúlyozza a nevelési és oktatási folyamat során a válsághelyzet alatt elmaradásokat.

c) Társadalmi deszegregációs standardok

- Az iskola és a közoktatási intézmény a szükséges és a hozzáférhető inkluzív támogatási intézkedések alkalmazásával segíti elő a tanulók vagy hallgatók társadalmi integrálását, valamint olyan pozitív, támogató intézményi légkör kialakítását, amely hozzájárul a megbélyegzés, a sztereotípiák és az előítéletek felszámolásához.
- Az iskola és a közoktatási intézmény olyan nem formális oktatási programokat és tanórán kívüli tevékenységeket szervez és támogat, amelyek elősegítik az intézményen belüli, valamint a tanulók és a szülők közötti pozitív szociális légkör kialakítását és az interkulturális megértést.
- Az iskola és a közoktatási intézmény minden tanulói és hallgatói csoport esetében a hatályos jogszabályok szerint, a diszkriminációellenes törvényben meghatározott védett okok bármelyike alapján történő kizárás vagy jogellenes elkülönítés nélkül jár el a tanulók felvétele, oktatása és nevelése során.
- Az iskola és a közoktatási intézmény nem alkalmaz olyan folyamatokat, eljárásokat vagy elrendezést (még az osztályok szintjén sem), amelyek a diszkriminációellenes törvényben meghatározott védett okok bármelyike alapján kizárnák vagy törvényellenesen elkülönítenék a tanulók vagy hallgatók csoportjait.
- Az iskola és a közoktatási intézmény a tanulóiban vagy hallgatóikban rejlő potenciál kiaknázása és fejlesztése érdekében minden tanulói vagy hallgatói csoport számára lehetővé teszi az

³⁸ [365/2004. törvény \(diszkriminációellenes törvény\) 2. § \(1\) bek.](#)

³⁹ [245/2008. tv. \(közoktatási törvény\) 7a. §](#)

⁴⁰ [245/2008. tv. \(közoktatási törvény\) 26. §](#)

⁴¹ [245/2008. tv. \(közoktatási törvény\) 145a. §](#)

⁴² Az iskolai válsághelyzettel kapcsolatos részletes tájékoztatás az [Oktatási Minisztérium honlapján](#) található.

intézmény által szervezett vagy számára kínált programokban és versenyeken, vetélkedőkön való részvételt; a tanulókat erre motiválja és ösztönzi.

- Az iskola és a közoktatási intézmény a tanulók vagy hallgatók értékelése során nem alkalmaz a kizárólag valamely társadalmi vagy etnikai csoporthoz való tartozásukon vagy a diszkriminációellenes törvény szerinti más védett okon alapuló megkülönböztetést.

Az iskolai szegregáció tilalmának betartására vonatkozó standardok – Ajánlások a megvalósítási terv kidolgozásához

Szerkezet:

I. Az aktuális állapot jellemzése és elemzése

- Az iskola, közoktatási intézmény röviden jellemzi, hogyan alkalmazza az egyes Standardokat:
 - az iskola mely standardok alkalmazásával követ jó gyakorlatot, s mely normák alkalmazása terén tapasztal hiányosságokat, ezek milyen okokra vezethetők vissza;

II. A terv célkitűzései és vízió

- Melyek azok a rövid és hosszú távú célok, amelyeket az oktatási intézmény az oktatáshoz való egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében el kíván érni. Feltüntethető és kidolgozható megközelítések:
 - Vízió (pl. inkluzív iskola, ahol minden tanuló elfogadva érzi magát, és egyenlő esélyekkel indul).
 - Kihívás (pl. az egy osztályban tanulók sokféleségéből adódó kihívás kezelése)
 - Célkitűzés (pl. inkluzívabb környezet kialakítása)
 - Prioritás kijelölése (pl. az egyenlőség előmozdítása az oktatásban mint kiemelt terület)
 - Fejlesztési terület (pl. inkluzív oktatás mint olyan terület, amelyre az iskola összpontosítani kíván)
 - Fejlődési lehetőség (pl. a szülőkkel való együttműködés javításához kapcsolódó lehetőségek azonosítása)
 - Szükséges változás (pl. a tanulók osztályba sorolásához való hozzáállás megváltoztatása)

III. Az aktuális helyzet javítását célzó lépések

- Konkrét intézkedések – A *közoktatási deszegregációs módszertani kézikönyv* B. része alapján⁴³;
- A tevékenységek ütemezése és a végrehajtásukhoz szükséges felelősségi körök kijelölése;

IV. Támogatás és együttműködés

- A segítségnyújtás terén szóba jöhető partnerek azonosítása (pl. NIVAM, nonprofit szervezetek).
- A szülők és a közösség bevonása (pl. tájékoztató jellegű találkozók).

A fenti alapszerkezeten túlmutató további ajánlások:

V. Várható eredmények

- Olyan mutatók felállítása, amelyek alapján nyomon követhető, hogy a terv beváltja-e a hozzá fűzött reményeket (pl. tanulói elégedettség, teszteredmények, szülői felmérések).

VI. Erőforrások és finanszírozás

- A szükséges erőforrások azonosítása (emberi erőforrások, anyagok, képzések, pénzeszközök).
- Finanszírozási lehetőségek (pl. projektek, támogatások, minisztériumi támogatás).

VII. Kommunikáció és az eredmények megosztása

- Valamennyi érdekelt fél tájékoztatása a terv célkitűzéseiről, a tevékenységekről és eredményekről.
- Transzparens kommunikáció az iskolai közösséggel, a szülőkkel és a fenntartóval.

⁴³ [Metodická príručka desegregácie vo výchove a vzdelávaní](#) (MŠVVaŠ SR, 2023)

